

Szegedi emlékek

A szabadtéri atyja

Sorozatunk befejezésül Hont Ferencet, a szegedi születésű rendezőt és színháztudóst mutatjuk be. Elepte, pályafutása szinte jelképe annak, milyen szellemi erőket adott ez a város a magyar színháznak.

Hont Ferenc most 65 éves. Szegeden gyerekeskedett, diákoskodott és — jövőre lesz pont egy fél évszázada — itt rendezett életében először. Fialat irokból alakult egy csoport, amely kibérelte egy alkalomra a Szegedi Színházat és előadta Berczely A. Károly Bányász és csillagász című darabját. Rendező és főszereplő: Hont Károly. Ezen a matinén József Attila is fellépett.

— Azután Budapestre kerültem — mondja Hont Ferenc hatalmas íróasztala mögött ülve —, ahol rendezést és színészetet tanultam. Tanulmányaim után Szegeden léptem fel; Karinthy Frigyes Holnap reggel című darabjában játszottam a főszerepet. Innen Párizsba mentem, az Odeonban dolgoztam a híres Firmin Gémier mellett. Ez Szeged szempontjából azért érdekes, mert egy cikkemben a Délmagyarban, én vettem fel először 1927-ben, a Szegedi Szabadtéri Játékok gondolatát.

Hazatérve Magyarországra a szegedi színháznál mint

vendégrendező kezdet dolgozni; színpadra vitte Shaw Szent Johannát. Majd társával együtt létrehozták a Szegedi Fialatok Művészeti Kollégiumát, melynek tagja volt többek között Buday György, Baróti Dező, Kárársz Judit, Ortutay Gyula. Velük együtt és az ő támogatásával kezdett hozzá a Szegedi Szabadtéri Játékok megvalósításához.

— Nagyon nehezen ment — emlékszik vissza erre az időre Hont Ferenc. — A színház vezetője ugyanis kijelentette, hogy a tér nem alkalmas darabok bemutatására. Aztán 1931-ben megcsinálták a szabadtér, s egyszerre alkalmas lett rá. Azonban nem nyugodtam,

1932-ben helyi szabadtéri játékokat rendeztem a Stefánán. Bemutattuk a Szép Helénát, meg a belvárosi katolikus plébánia megbízásából az orgona javára a Magyar szentek élete című játékokat, amit részben én is írtam. Ezt a megbízást először nem akartam elfogadni, de aztán az illegális pártfellesem utasítására mégis megrendeztem.

Hont Ferenc 1923–24-ben Szegeden kapcsolódott be a munkásmozgalomba és itt vettek fel az illegális pártba is. Ő volt az, aki először szervezte meg a Színházbarátok Társaságát Sík Sándor vezetésével, aki akkor a szegedi egyetem professzora volt.

— Fölvettem az egyik szegedi cikkemben a Kamaraszínház gondolatát is, ami azóta megvalósult. Első feleségem pedig szegedi munkálány volt, Hont Erzsébet néven kiváló primadonna lett belőle. Egy-két évvel a felszabadulás előtt szünt meg a kapcsolatom a szegedi színházzal, a közvetlen kapcsolat azóta sem állt helyre. Még egyet tudtam tenni Szegedért. 1956 után újra elővettem a Szegedi Szabadtéri Játékok eszméjét. Aztán — azonkívül, hogy több előadást tartottam az egyetemen a színházról — semmiféle munkakapcsolatom nem akadt Szegeddel. Elmondhatom Ady Endrével: „Mindent adtam, / Mit se adtál...”

— Ön rendezte elsőnek Az ember tragédiáját is a szegedi szabadtéren... — Igen, s írtam is Gémiernek, kértem, vállalja el a darab „diszfőrendezőségét”. El is vállalta, de nem tudott eljönni, mert megbetegedett, s nemsokára meg is halt. Ha kíváncsi rá, volt egy másik ötletem is: Szeged, amelyik három ország érintkezési pontján van, megrendezhetné a délkelet-európai színházi fesztivált. Ez sikeres lenne most is, mert ezt együtt a nemzetközi fesztiválok létozatói sehol sem kapják. No, hogy még egy „elsőseget” elmondjak: én alkalmaztam először az országban színesmaszkóp díszleteket is — Szegeden.

Hont Ferenc, a magyar színházművészet egyik legnagyobb jelentőségű képviselője. Decemberben jelenik meg A cselekvés művésze című könyve, amelyben több helyen is említi szegedi működését. A szegedi színházszervező közönség is bizonyára érdeklődéssel fogadja és haszonnal forgatja majd ezt a könyvet.

N. I.

Gulay István

Egy napra egy dolgozat

Miről beszélnek majd a nevelőtestületi értekezleten?

Az oktatási rendszerünk felülvizsgálatáról és korszerűsítéséről szóló nyári párthatározat sejtetni engedte: az idei tanév minden eddigienél mozgalmasabbnak ígérkezik. A közismereti tárgyak anyagának fölmérésére, csökkentésére a Művelődésiügyi Minisztérium útmutatókat adott ki, s a pedagógusok már eszerint készítették el tanmeneteiket. Legutóbb Budapestén a középiskolák igazgatóinak tartott tájékoztatót Gosztomlyi János, a művelődésiügyi miniszter helyettese — ennek nyomán november 21-én valamennyi általános és középiskolában tanítási szünet lesz; az intézmények nevelői egész napos értekezleten vitatják meg a helyi feladatokat, a küszöbönálló teendőket.

Szabó Istvánt, az építőipari szakközépiskola igazgatóját kérdeztük, miről beszélnek majd ezen az értekezleten.

— Egyelőre olyan dolgokról, melyekhez nem feltétlenül szükséges felsőbb intézkedéseket várni, a párthatározat szelleméből következő. Mindennapi munkánkrol van szó, melyek végzéséhez elengedhetetlen, hogy pedagógusaink részletesen ismerjék a párthatározat anyagát. Szakközépiskolákban régi gondot jelent a túlerheltség csökkentése. S bár konkrét intézkedések nélkül az óraszám nem változtatható, szemléletben sokat tehetünk magunktól is: el kell érünk, hogy pedagógusaink saját tárgyaik anyagában is belássák a csökkentés szükségességét. Nemrég fejeztük be a műszaki tárgyak fölmérését: Németh Olivér igazgatóhelyettes vezetésével szaktanáraink bizonyos átcsoportosításokat dolgoztak ki, hogy például ugyanazokról a dolgokról csak egy tantárgyon belül halljanak a diákok, de ott alaposabban. A tervezetet felküldtük a szaktárcához, ahol egyeztetik majd a többi iskola kollektívájának véleményével, s később meghozzák az intézkedéseket.

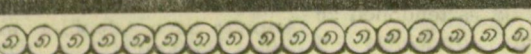
— Saját hatáskörben már korábban bevezettük, hogy a rajzos feladatokat például ti

csinálják tanulóink az órákon. Heti 36–38 órát kapnak az iskolában, emellett nem terhelhetjük meg túlságosan az otthoni munkát, a rajz pedig köztudomásúan pepecselő, időigényes. Ugyancsak sikerült egyetlen napra, a csütörtökre tenni valamennyi szakköri foglalkozást, így a délutánok szétforgácsolódásának szeretnénk elejét venni. Elértük továbbá: egy nap csak egy dolgozatot íratnak a pedagógusok. A naplóba ki-ki bejegyzi jó előre, innen tájékoztatják egymást a tanárok.

Szóval nem látványos, nagy dolgokról van szó; az iskolai élet hétköznapijaiban keresik azokat a mozzanatok, melyek tartalmasabbá tehetik az oktatást.

BERCZELY A. KÁROLY

Hullámsír

115.

— Ide figyelj, Kálmán. Holnap utazsz föl Pestre, a város képviseletében, s ezt tárgyald meg a vasúti üzletvezetőséggel. Fogalmazd meg te a beadványt, s addig vissza ne gyere, míg kedvező választ nem kapsz. De ez sürgős, ezzel most már nem lehet gatyázni. Mert ha megint visszautasítanak, akkor... akkor én szítom föl a forradalmat! — Ezt már ordította. — Mégiscsak disznóság, hogy még ezért is rimámkodnunk kell.

Pillich fölállt. — Rendben van! Mindent megteszek! De ha Herrich megint elgáncsolja ezt az ügyet, akkor a torkának ugrok.

— Vannak neki testőrei is — motyogta Zombory. — Még mindig rendőrállam vagyunk. — Lehetnek százan is! — harsogta Pillich. — Előbb úgyis fölhatok egy fél liter bugacit.

Ez megint derűt váltott ki a bizottság immáron nagyon is elcsigázott tagjaiból. S a kimerültség valóban rájuk települt már, egyre több kornyadoztak, maga a főkapitány is ásisztá kezébe, fel kellett oszlatni a végtelen értekezletet.

A bál azonban még tartott, igaz, hogy lassan már mindenki levette álarcát, s így a rejtelmek megoldódtak. Sok maskaráról valóban senkinek tudta, hogy ki bújkál meg alatta, de négy óra felé már belefáradtak a titkolózásba, különösen, ha sikerült már néhány zavarba ejtő mókát, cselvetést, rászédést, sőt rápirítást is

Milyen változások lesznek a nyugdíjrendszerben?

A rokkantsági nyugdíj összegének módosítása

A jelenlegi szabályok szerint: az a rokkantsági vagy baleseti rokkantsági nyugdíjas, aki nyugdíjazása után a termelőszövetkezetben dolgozik, nyugdíjárulék fizetésére nem kötelezett, és így a közösen végzett munkája alapján nyugdíjéveket nem szerezhet. Nyugdíját viszont korlátozás nélkül folyósítják, ha a termelőszövetkezetben fizikai munkát végez. Nem fizikai munka végzése esetén addig folyósítják korlátozás nélkül a rokkantsági nyugdíjat, amíg a nyugdíjas munkateljesítménye a 121 napot el nem érte.

Az új jogszabályról: 1973. január 1-étől nyugdíjárulék fizetésére kötelezett az a nyugdíjas, aki a termelőszövetkezetben a közös munkában részt vesz. Ennek alapján nyugdíjéveket szerezhet — szemben a jelenlegi szabályokkal — és így nyugdíja összegét módosítani lehet, ha nyugdíját a közös munkában való részvétel tartama alatt korlátozottan folyósítják. Mivel a folyósítási szabályok nem változtak (fizikai munkavégzése esetén nincs korlátozás, nem fizikai munkavégzése esetén pedig a 121. munkanap teljesítéséig nincs korlátozás).

Az új szabályok lehetővé teszik, hogy a nyugdíjas — a nyugdíjának a módosítása

érdekében — maga kérhesse nyugdíja korlátozott összegben (a rokkantsági nyugdíj 1/3, a baleseti nyugdíj 1/2 részben) történő folyósítását. A nyugdíj korlátozott folyósításának a tartama alatt szerzett minden egyes nyugdíjév (12 nyugdíjhónap) alapján a nyugdíjas ugyanúgy kérheti nyugdíja összegének a módosítását, mint aki nyugdíjának megállapítása után munkaviszonyba lépett és nyugdíjának korlátozása mellett szolgálati időt szerzett. (Ezt az előbbieken ismertettük.)

Hogyan alakul a rokkantsági, baleseti rokkantsági nyugdíj, ha előzőleg nem a tsz nyugdíjszabályok szerint állapították meg?

Új rendelkezés az is, hogy az előbbieket kérheti rokkantsági, illetőleg baleseti nyugdíja összegének a módosítását az a termelőszövetkezeti tag is, akinek a nyugdíját nem a termelőszövetkezeti nyugdíjszabályok, hanem a dolgozók társadalombiztosítási nyugdíjáról vagy a kisiparosok nyugdíjáról szóló rendelkezések alapján állapították meg. Az ilyen nyugdíjasnak a nyugdíját a korlátozott összegben történő folyósítás tartama alatt közös munkában való részvétellel szerzett minden egyes nyugdíjév (12 nyugdíjhónap)

alapján a nyugdíj 1,5–1,5 százalékkal egészítik ki.

Igy például: a nyugdíjas rokkantsági nyugdíját 1970-ben a dolgozók társadalombiztosítási nyugdíjáról szóló szabályok szerint havi 900 Ft-ban állapították meg; 1973-ban tehát — az évenként 2 százalékos emeléssel — havi 936 Ft-ot illeti meg.

Ez a nyugdíjas mint termelőszövetkezeti tag, a közös munkában rendszeresen részt vesz és — az új rendelkezés alapján — kéri, hogy nyugdíját 1973. január 1-től korlátozott összegben (1/3 részben) folyósítsák. Ebben az esetben 1973. január 1-étől havi 312 Ft-ot folyósítanak részére. Az 1973. év során teljesíti a nyugdíjéhez szükséges 150 (nő 100) munkanapot. Így szerez egy nyugdíjévet (12 nyugdíjhónapot). Ha ez a nyugdíjas 1974. január 1-től nyugdíja korlátozás nélküli folyósítását kéri, egyúttal kérheti azt is, hogy nyugdíját az 1973. évben szerzett 1 nyugdíjév alapján 1,5 százalékkal egészítsék ki. Ezt a nyugdíjást tehát 1974. január 1-étől az évenkénti 2 százalékos emelés figyelembe vételével havi 955 Ft-ot illeti meg, amelyet ennek 1,5 százalékaival, vagyis 14 Ft-tal havi 969 Ft-ra kell kiegészíteni.

(Folytatjuk.)

A mesemondó azonosítása

A huszárok 1848-ban verbunkot tartottak Székelykeresztúron. A csapásokban hűsölt — egy asztal mellett foglalkoztatva a helyi levét — Tarcsafalvi Gotthard Gergely. A verbunkos kapitány módja felett traktáltatta és mikor teljesen elázott az istenadta, fejére húzták a csákot, „felcsaptál escém”, katonám vagy! Mikor nagynehezen lábra tudták állítani, derült ki milyen apró növésű, székelesen szólva „Puczi”-legény; — e jelző rajta is maradt mindvégig.

Eddigél csak eme csúfnéve és halálának időpontja (1888) volt ismeretes. Ki gondolta volna, hogy egyszerre csak és éppen a minap elébünk lép a maga törpésége nek „teljes” mivoltában? Kriza János, a ma már

klasszikusnak számító „Vadrózsa” népköltési gyűjtemény szerkesztő-alkotója a népmesék jegyzetében Puczit a kiváló mesemondók között említette, de hogy mi volt a teljes neve, és hogy egy ránkmaradt fényképpel azonosítható, az csak a régen őrzött kép hátának felfejtése, Főris Pál, a sepsiszentgyörgyi múzeum munkatársának nemrégiben tett felfedezése nyomán lett nyilvánvaló.

A felfedezés joggal gondolkodtatja el az irodalombarátokat a népi mesemondók sorsáról és történetéről. Számuk fog napról napra, a még meglevőkre viszont csak most hull fény igazán.

Napjainkban a folklórlista a mesét a mesemondó szája után jegyzi le, lehetőleg hangszalagon rögzíti és örö-

kút meg hűségesen, minden részletében. Arany Jánosnak még az volt a véleménye, hogy a jó gyűjtő fejből, emlékezetből dolgozzék, ne másoljon, hanem írói tehetséget érvényesítve alkossa újjá a népmesét. Gyűjtő módszerének középpontjában nem a mesemondó, hanem a meseíró állott. A mesemondó neve következésképpen szóba sem került.

Arany János elméletét Kriza „az utolsó hangig, jótájjá” érvényesülő nyelvészeti hitel igényével gyarapította. Nála, ha jegyzetben is a mesemondók, lehetősége szerint, már név szerint szerepelnek.

Ma pedig a népi mesemondók „utolsó mohikánjai” évezredek kincsei hagyományozóiként megjelennek a televízió képernyőjén.

véletlenül egyedül maradt. Pista kitartóan erre a pillanatra várt. Odament hozzá, és készségesen ajánlkozott.

— Bizonyára kifáradt, kedves Sarolta. Ne kisérem haza?

— Ó, dehogyan, csak egy kicsit kifújom magam. Hiszen még csak négy óra van — intette le a türelmes lovagot a felhevült művésznő. — S maga milyen hűségesen várt itt rám, pedig nem is táncol — cirógatta meg az arcát gyöngéd elismeréssel.

Pintér Pista ettől egy kicsit fölélénkült, aztán fanyar mosollyal, lebiggyesztett ajakkal ismerte be:

— Igen, Sarolta, én már ilyen bolond vagyok. A maga bolondja.

Sarolta ekkor hevesen, kiszámíthatatlanul vad indulattal megkapta a csuklóját, s vonzolta a fiút az egyik üres páholy felé.

— Jöjjön, Pista — mondta elszántan, kono-kul, anélkül, hogy indulata okát, mely lehetőleg éppen leküzdhetetlen szerelem is, sejtette volna. — Jöjjön, de gyérünk be. Itt nincs most senki, és elég sötét is van. Senkinek lát ide.

Az állóhelyek felől tértek ki egy szűk folyosóra, hogy a páholy mögé kerüljenek, s kinyissák a hátsó ajtaját.

— Üljünk le, tanár úr. Ide, itt rejtve vagyunk.

Pista gépiesen engedelmeskedett, fogalma sem volt róla, hogy a leány mire készül, de a „tanár úr” megszólítás egy kicsit fejbe ütötte, mert ebből valami nem egészen kellemes folytatásra következtetett. Vagy ünnepélyes akar lenni, s már úgy hívja a lakására, mint szíve választottját, akit még becsül is, és megiszti?

— Parancsoljon velem — nyögte ki végre, miután elhelyezkedtek a hátsó ülésen egymás mellett.

(Folytatjuk.)